

Praktické aspekty křesťanského života

Podklady pro večerní programy na sborové dovolené v chatě Vyhlídka v Blansku ve dnech 30. 7. – 6. 8. 2016.

Obsah:

O půstu – Anna Lukavská

Boží plán pro tvé peníze – Eva Bodláková

Napominání a povzbuzování – Pavla Vlková

Úcta k rodičům – Pavel Pánek

O modlitbě – Zuzana Jurková

O půstu

O půstu mluvíme jako o redukování potravy nebo o jejím krátkodobém vyloučení. Jde o přirozené jednání člověka. Důvody k tomuto chování byly a jsou i dnes různé.

Několik pohledů na půst:

1) Co se děje z pohledu fyziologického - Dr. Buchinger o půstu a jeho blahodárném účinku píše:

Léčebný půst je v podstatě vylučovací kúra, při níž se pročišťují veškeré tělesné tkáně a štávy. Veškeré! Zásoba glykogenu v játrech a jiné výživné látky připravené ke spotřebě v krvi se odbourávají nejdříve a domácnost našeho těla s nimi zápolí asi po tři dny. Všechny metabolické procesy jsou regulovány na co nejúspornější míru. Dochází k hospodaření v režimu soběstačnosti. Tělo je postaveno před nutnost udržet rovnováhu dusičnanů, a proto musí napadnout některou zásobárnu bílkovin. Na základě zkušeností jsou nejprve odbourávány útvary a látky, které mají v buněčném státě rušivou, nemoc působící roli, jako například patologické výpotky, staré mozoly, cizí látky, všechno hnisavé, neduživé, nějak zatěžující.

Postem jsou tedy vylučovány škodlivé látky. Nejprospěšnější je postní kúra při chorobách revmatismu a artritidě, při arterioskleróze a při onemocnění kůže. Tyto poznatky současné postní medicíny byly známy už v antickém lidovém léčitelství.

2) Půst z pohledu dobového

- Primitivní národy věřily, že jídlem přijímají do sebe i démony, kteří jsou v některé potravě ukryti. Protože nikdo nechce být ovládnán démony, což hlavně bylo označení nemoci, vystříhal se potravy, která je démony infikována. Nebezpečné potraviny si už každá kultura určovala sama. (nepožívání masa, nepožívání určitého druhu masa apod.)
- Ve svých stravovacích návycích člověk na sobě zjistil, že půst posiluje tělo i ducha. To se projevuje jak v lidovém léčitelství, tak i v magických rituálech různých náboženství. Některé národy používají půst k vyvolání extatických stavů, snů a vizí. Takový věstec oracula se musel postit 3 dny, než ohlásil věštbu. I Řekové a Římané očekávali od půstu poznání božských tajemství. Věděli, že ztuční-li tělo, ztuční a otupí se i duše. Že mnoho jídla umenšuje duchovní bdělost člověka.

3) Půst v SZ a v NZ

- V SZ o půstu čteme ve 3. Mojž. knize. Židovství znalo jen jeden Bohem nařízený postní den, a to Jom Kipur, Den smíření.

Lv16, 29 Stane se vám to věčným ustanovením: Desátého dne sedmého měsíce se budete pokorně postit (pokořovat Ekum). Nebudete dělat žádnou práci – domácí ani cizinec, který u vás pobývá.

Ale známkou zbožnosti bylo postit se 2x týdně po + čt. Ve SZ se s postem setkáváme často, ale jde o vyhlašované veřejné postní dny, kterými se vyprošovala pomoc od Boha. Židé v postu vyznávají svou hříšnost a prosí Boha o odpuštění a pomoc. Každá nouze je pro Žida známkou neposlušnosti vůči Bohu a postem se chtějí k němu navrátit (projevují žal a pokání).

- V NZ se Ježíš postil 40 dní na poušti, ale pro židy nepůsobí dojmem člověka, který se postí (žrout a pít). On nás k postu nevyzývá, staví se k němu spíše kriticky. Pro Ježíše je půst znamením žalu. Ježíš přináší novou zprávu – radovat se, protože přišla doba spásy a tím i radost.

Mt 9, 15 Ježíš jim řekl: "Mohou ženichovi přátelé truchlit, dokud je ženich s nimi? Přijdou dny, kdy od nich bude ženich vzat, a tehdy se budou postit."

Mesiáš je tu, ale není to Jeho definitivní příchod. Teprve až bude novým příchodem s konečnou platností zničen hřích a smrt, ztratí i půst svůj smysl.

V NZ postit se znamená svobodnou volbu, zbavenou starozákonních nařízení. Půst dostává nový smysl, eschatologický význam. V postu se křesťané upínají ke spáse.

Ježíš nezavrhuje půst, ale staví se kriticky v jeho prožívání. Sám ví, že modlitbou a půstem se dostáváme do úzkého vztahu s Bohem a Jeho konáním.

Mt 17, 21 Ale tento druh démonů nevychází jinak než skrze modlitbu a půst."

Ve Skutcích 13,1–3 církev vysílá Pavla a Barnabáše a vyzývá k půstu, aby dílo bylo požehnané.

Sk 14, 23 A když jim v každé církvi vybrali starší, modlili se s postem a svěřili je Pánu, v něhož uvěřili.

Postem a modlitbou se člověk naladuje k tomu, co na něm chce vykonat Bůh.

Raní křesťané pokračují v praktikování postních dnů. Bylo to součástí jejich duchovního života. Postními dny byly st + pá, krátký půst před Velikonocemi, od 3. stol. po celých 40 dní.

Podstatné je, že půst byl pro ranou církev věcí společenskou, souvisel s liturgií, byl praktikován společně. Postní dny byly dobou větší bdělosti pro Boha. Nebylo to soukromé asketické dílo, nýbrž určitá forma společné modlitby a bdění. Společenství tvořily vznikající sbory a mnišské komunity.

Ve starém mnišství je chápání postu jako boj proti neřestem, nepřátelům duše. Nejde jenom o jídlo. Mniši nasazují půst jako osvědčený prostředek do zápasu o čistotu srdce. Tím se otvírají Bohu. V NZ nám toto naznačuje vyprávění o Ježíšově pokušení, když se 40 dní postil na poušti. Ježíš je konfrontován s vlastním ohrožením svého poslání. V Ježíšově boji se satanem se nám otvírá cesta jak zacházet s pokušením, které na nás útočí. Na poušti nás Bůh zkouší, aby vyšlo najevo smýšlení našich srdcí (5 Moj 8, 2).

První pokušení – jde o splnění touhy mít se dobře s dobrým jídlem a pitím

Druhé pokušení – touha po uplatnění, dobrém ohodnocení a po cti

Třetí pokušení – jde o moc a hrabivost

Právě půst nám staví před oči to, co nás ohrožuje. Půst a poušť k sobě patří. Obojí nás konfrontuje s naší nahotou, odkrývá naše vlastní přání a myšlenky. Půst nás činí bezbranné a zranitelné. Nemilosrdně jsme postaveni tváří v tvář silám, které bojují o nadvládu nad námi. Jde o to, zda přenecháme vládu nad sebou Bohu nebo satanovi.

Nepostíme se ze strachu před jídlem nebo některými neřestmi, ale v naději, že budeme vůči svým pudům svobodnější a že nám nebudou vládnout.

4) Pochybný půst

- V SZ

Jako mnoho lidských činností má i půst svou falešnost. Jak již bylo zmíněno - Každá nouze je pro Žida známkou neposlušnosti vůči Bohu a postem se chtějí k němu navrátit. (projevují žal a pokání). Židé půstem pracují na vztahu s Bohem. Jak je Bůh s touto činností spokojen čteme v Iz 58, 2–12:

Den co den se mne dotazují, chtějí poznat moje cesty jako pronárod, jenž koná spravedlnost a rád svého Boha neopouští; na spravedlivé rády se mě doptávají, chtějí by mít Boha blízko. Proč se postíme, a nevšímáš si toho? Pokořujeme se, a nebereš to na vědomí. ' Právě v den, kdy se postíváte, hovíte svým zálibám a honíte všechny své dělníky. Postíte se jenom pro spory a hádky, abyste mohli svévolně udeřit pěstit. Nepostíte se tak, aby bylo slyšet váš hlas na výšině. Což to je půst, který si přeji? Den, kdy se člověk pokořuje, kdy hlavu sklání jako rákos, žinici obléká a popelem si podestýlá? Dá se toto nazvat postem, dnem, v němž má Hospodin zalíbení? Zdalipak půst, který já si přeji, není toto: Rozevřít okovy svévole, rozvázat jha, dát ujařmeným volnost, každé jho rozbit? Cožpak nemáš lámat svůj chléb hladovému, přijímat do domu utištěné, ty, kdo jsou bez přístřeší? Vidíš-li nahého, obléknout ho, nebýt netečný k vlastní krvi? Tehdy vyrazí jak jitřenka tvé světlo a rychle se zhojí tvá rána. Před tebou půjde tvá spravedlnost, za tebou se bude ubírat Hospodinova sláva. Tehdy zavoláš a Hospodin odpoví, vykřikneš o pomoc a

on se ozve: „Tu jsem!“ Odstraníš-li ze svého středu jho, hrozící prst a ničemná slova, budeš-li štedrý k hladovému a nasytíš-li ztrápeného, vzejde ti v temnotě světlo a tvůj soumrak bude jak poledne.“ Hospodin tě povede neustále, bude tě sytit i v krajinách vyprahlých, zdatnost dodá tvým kostem; budeš jako zahrada zavlažovaná, jako vodní zřídlo, jemuž se vody neztrácejí. Co bylo od věků v troskách, vybudují ti, kdo z tebe vzejdou, opět postavíš, co založila minulá pokolení. Nazvou tě tím, jenž zazdívá trhliny a obnovuje stezky k sídlům.

- V NZ Ježíš upozorňuje, že praktikování půstu, jak se s ním setkával, bylo pro mnohé divadlo – proto ta kritika.

5) Půst dnes, v dobrém i zlém

Půst skrývá v sobě jako každý správný prostředek určitá nebezpečí, vytratí-li se z něj správná míra.

- Prvním nebezpečím je negace života. Člověk si nechce dopřát, protože někde někdo má ještě méně. S plnou pusou má špatné svědomí, nechce dopřát sobě a ani druhému. Odřikání se zvrhlo v negativní postoj k životu, který zavrhl slavení svátků, měří druhé mírou vlastního odřikání a nakonec jim nic nedopřeje.
- Dalším nebezpečím je negativní postoj k tělu. Půst se snadno zvrhne v anorexii. Stává se tak psychickou těžko léčitelnou nemocí. Člověk odmítá své tělo tak, jak je Bůh stvořil. (Se svým tělem musíme zacházet dobře.)
- půst často bývá spojen se strachem, že bych mohl sníst něco škodlivého. Dochází až k posedlosti „Zdravé výživy“. Zmíněný strach ze škodlivin v potravě lze srovnat s antickým strachem z démonů.
- Půst není výkon. Nejde o to sami si sobě něco dokazovat.
- Samozřejmě půst zná i satan, pokušitel. *Postíte se jenom pro spory a hádky, abyste mohli svévolně udeřit pěstí.* Iz 58, 4

Závěr

- Půst je především postoj pokory – je třeba ho žít v pokoře.
- Půst zduchovňuje naše tělo, vzdaluje je od vlády břicha a dává mu větší svobodu vzhledem k pozemským potřebám. *1Kor 15, 44 Zasévá se tělo přirozené, křísí se tělo duchovní. Je-li tělo přirozené, je i tělo duchovní.*
- Teprve v postu se setkáváme se sebou samým, s nepřáteli své duše, s tím co nás vnitřně spoutává. V půstu tělesně cítíme narušenou harmonii mezi sebou, bližními a Bohem.
- Když člověk v postu vědomě odloží uspokojování, která dost často ohlušují a oslepují, pozná niternou pravdu o sobě. Může tak vyjít napovrch vše, co je v něm. Nesplněná přání a touhy, myšlenky kroužící jen kolem něho samého, jeho úspěchu, majetku zdraví, jeho seberealizace a kolem jeho citů, jako je hněv, hořkost a smutek. Jeho rány pracně přikryté aktivitou, utěšujícími prostředky nebo jídlem a pitím se náhle otevrou. Všechno potlačené vyjde najevo. Půst mu odkrývá, kdo je. Naznačuje, kde musí začít s bojem. Kazatel k tomu dodá *“Je-li sekera ztupena, o to více síly musíš vynaložit“* (Kaz 10, 10)
- Půst se stává potřebným kořením života.

*Vybráno z literatury Anselma Grüna, Pavla Peliška, Jiřího Beneše a z internetu,
výběrem se zabývala Anna Lukavská*

Boží plán pro tvé peníze

Člověk, který poznal, že Ježíš Kristus je živý a Bible je pravdivá kniha, se obvykle rozhodne vydat svůj život Kristu. V našem každodenním životě to má celou řadu důsledků. Jedním z nich je i to, že také ve svých finančních záležitostech toužíme plnit Boží vůli.

Někdy si možná neuvědomujeme, co peníze, které vyděláme či jinak získáme (např. dědictvím), reprezentují. Někteří z nás je považují za něco dokonale svého a zapomínají, že kdyby neměli určitý talent a schopnosti, nemusela by jejich práce tolik vynášet. Jiní mají zase tendenci penězi trochu pohrdat jako něčím neduchovním. Je dobré si uvědomit, že peníze, které máme, reprezentují naše úsilí, námahu, studium, čas (podstatnou část našich pracovních dní) a často totéž na straně našich rodičů či prarodičů, kteří nám studium umožnili nebo nám jinak finančně pomohli. Proto je třeba pohlížet na naše zacházení s penězi se stejnou vážností jako na jiné stránky našeho života před Pánem.

Jaký je tedy Boží plán pro naše peníze? Jedním slovem je to **blahobyť**.

3. Janův 2: *Modlím se za tebe, milovaný, aby se ti ve všem dobře dařilo a abys byl zdrav – tak jako se dobře daří tvé duši.*

Na druhé straně je třeba vědět, že oběť je součástí uctívání.

Príslovi 3, 9–10: Cti Hospodina ze svého majetku i prvotinami z celé své úrody! Bohatě se naplní tvé sýpky, moštem budou přetékat tvé kádě.

Ex 23, 15b: Nikdo se neukáže před mou tváří s prázdnou.

Žalm 96, 8–9: Přiznejte Hospodinu slávu jeho jména! Přineste dar, vstupte do nádvoří jeho, v nádheře svatyně se klaňte Hospodinu!

Máme Bohu dávat to první a nejlepší ze všeho, co získáme. Takže nejprve poděkování Bohu formou oběti. Pak budeme mít všeho dost.

S Bohem máme vztah, proto je i dávání Bohu oboustranný vztah. Dáváním Bohu prokazujeme lásku. Správné dávání má také zaslíbení zvláštní Boží lásky k nám.

2. Kor 9, 7: *Každý ať dává podle toho, jak se ve svém srdci předem rozhodl, ne s nechutí ani z donucení; vždyť „radostného dárce miluje Bůh“.*

Je také dobré si uvědomit, že Bůh si zaznamenává, co Mu Jeho lidé obětují. Ze známého příběhu o daru vdovy (Marek 12, 41–44) vidíme, že Bůh hodnotí to, co dáváme, podle toho, co nám zbude.

Každopádně platí, že Boží úroveň je nadbytek:

2. Kor 9, 8: *Bůh má moc zahrnout vás všemi dary své milosti, abyste vždycky měli dostatek všeho, co potřebujete, a ještě vám přebývalo pro každé dobré dílo.*

Lukáš 6, 38: Dávejte, a bude vám dáno; dobrá míra natlačená, natřesená, vrchovatá vám bude dána do klína. Neboť jakou měrou měříte, takovou Bůh naměří vám.

Zpracovala Eva Bodláková podle tiskem vydaných rozhlasových pořadů Dereka Prince.

Napomínání, povzbuzování (N/P)

1. Východisko pro N/P v církvi:

Pro (N/P) má řečtina stejný výraz: “parakalein” – je to tedy **jedno a totéž**.

Stěžejní text 1Te 5, 11:

Proto se navzájem povzbuzujte a buďte jeden druhému oporou, jak to již činíte. (ekum. znění)

Protož napomínejte se vespolek, a vzdělávejte jeden druhého, jakož i činíte. (kral. znění)

Text: 1 Te 1–11 – motivací k (N/P) v církvi by mělo být vědomí důležitosti záchrany, spásy člověka, vážnosti situace; měla by to být výzva k bdělosti, abychom nepropadli Božímu hněvu, ale žili spolu s Kristem v Jeho království.

2. (N/P) v biblických textech

Starý zákon Napomínání svěřeno Božím prorokům, spojeno s jejich autoritou (Jr. 6, 6–8) a odpovědností (Ez 3, 16–21). Bývalo razantní, ostré; proroci si tuto roli nevybrali, ale byli nakonec poslušni Božího hlasu (Jer. 20, 8–9).

Komentář: Může se stát, že i v dnešní době platí tento model (zejm. u pastorů), ale většinou platí novozákonní slova o N/P jako službě bratřím (a sestrám☺) nebo o přijetí služby druhých.

Nový zákon Několik rovin N/P:

- **z pozice autority;**

Např. u apoštola Pavla; cílem N/P je spása.

1 K 3, 1–4 (byli jste lidé světa)

1 K 3, 16–17 (připomenutí postavení Božích dětí)

1 K 4, 7–21 (důvodem k N/P je připomenutí cíle, kterým je život v Božím království)

2 K 2, 4 (Pavův smutek, cílem jeho dopisu není zarmoutit, ale ukázat lásku)

Opět – napominání má blízko k povzbuzování, cílem je pomoci. Člověk by měl být povzbuzen ke změně, nikoli zlomen, zdeptán.

2 K 7, 8–13 (příklad pozitivní reakce na napominání)

2 Tim 4, 2 (pastor a napominání)

- **N/P jako zvláštní duchovní dar;** v řečtině opět výraz parakalein, tzn. zahrnuje povzbuzování i napominání.
Ř 12, 6 (... kdo dovede povzbuzovat, necht' povzbuzuje)

- **vzájemná služba.**

Tuto službu mají poskytovat a přijímat všichni.

Kol 3,16 (... se vši moudrostí se navzájem učte a napomínejte...)

Zásady: nejprve v soukromí, pak 2–3 svědci, pak teprve veřejně před církví.

Mt 18, 15–17

Veřejné napominání starších a všech, kteří „jsou v čele“.

Ga 2,11-14 (pokárání Petra za pokrytectví)

1Tim 5,19-21 (kárání starších veřejně)

3. Principy N/P

Jde o Boží věc, o službu druhým. Napominat tam, kde důvod k N/P je v Božím slově, odlišovat podstatné a nepodstatné; jinak spíše rozhovor s hledáním dobrého řešení.

Zkoumat své motivy.

Ga 6, 1 (jsem veden Duchem Božím?)

Jan 8, 3–11 (příklad – Ježíšovo jednání s cizoložnou ženou)

Mt 7, 1–5 (břevno ve vlastním oku)

Ř 8, 5–6 (vedení Duchem Božím vede k pokoji)

Úskali:

- vnímání sboru jako „relaxačního centra“ (chci slyšet potěšující věci, těžkostí mám jinde dost);
- vyřizování osobních účtů, zranění;
- nařčení napominajícího ze zaujatosti (napětí mezi zachováním statečného postoje a snahou o vytvoření laskavého prostředí).

POZOR! Napominání není souzení (Řím 14, 4).

Cvičení na závěr – promyslet:

- Mám ve sboru proti někomu něco?
- Je důvodem nerespektování Božího slova?
- Jaké jsou mé další motivy?
- Co s tím udělám?

Vlastní svědectví a slovo na závěr:

Při zpracování tezí jsem prožívala, že skoro všechny texty Nového zákona (přinejmenším epištol) se k tématu vztahují. Nemáme být nikomu nic dlužni; zároveň je jasné, že u lásky to neplatí. Tam jsme dlužníci všichni a stále – s vědomím tohoto dluhu přistupujme k napominání/povzbuzování, a tak s bázní a chvěním přivádějme ve skutek své spasení.

Teze k úvodu daného tématu zpracovala Pavla Vlková.

Úcta k rodičům

V Bibli je desatero přikázání, jedno z nich zní: **Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh. Exodus 20:12** Význam tohoto přikázání zdůrazňuje jeho zařazení, v desateru je na pátém místě, je přednější než zapovězení vraždy, smilstva, krádeže, křivého svědectví a závisti. Teprve za ním následují verše 13–17:

13 *Nezabiješ.*

14 *Nesesmilníš.*

15 *Nepokradeš.*

16 *Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví.*

17 *Nebudeš dychtit po domě svého bližního.*

Příkázání se opakuje i v páté knize Mojžíšově, v páté kapitole a opět na pátém místě pořadí:

Cti svého otce i matku, jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, abys byl dlouho živ a dobře se ti vedlo na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh. Dt 5, 16

Mojžíš celému Izraeli řekl: *Slyš, Izraeli, nařízení a práva, která vám dnes vyhláší. Učte se jim a bedlivě je dodržujte.*

Příkazy úcty k rodičům je protkán celý Starý zákon: *Kdo uhodí svého otce nebo matku, musí zemřít. Ex 21, 15* Ještě přísněji vyznívá verš 17, požadující smrt za zločinení: *Kdo zlořečí svému otci nebo matce, musí zemřít. Ex 21, 17.* Podobný příkaz Mojžíš opakuje v 19. kapitole třetí knihy Mojžíšovy, a to na jejím samém začátku, hned po požadavku, aby byla celá pospolitost svatá: *Každý měj v úctě svou matku a svého otce. Lv 19, 3* Teprve pak následuje: *Dbejte na mé dny odpočinku. A další příkazy desatera...*

Věříme-li Bohu, jsou pro nás jeho příkazy závazné, zejména právě těch deset nejdůležitějších, mezi které spadá i povinná úcta k rodičům. Co když ji nejsme schopni prokazovat a i přes snahu dostat desatera nám ze srdce nevychází a jen se k ní nutíme, jako k nějaké nesnadno splnitelné povinnosti? Pak by si člověk měl zjistit, proč mu to nejde a co této úctě překáží.

Teď od Bible a jejích příkazů odbočím k něčemu úplně jinému, k něčemu, co s ní sice nesouvisí, ale co může být rovněž určitou duchovní zkušeností – k holotropnímu dýchání, kterého jsem se zúčastnil před nějakými 20 lety, ještě dřív, než jsem byl pokřtěn. Možná někteří netušíte, o co jde, takže jej nejdřív stručně popíšu. Lehnete si, uvolníte se a posloucháte hudbu. Vnoříte se do ní a začnete podle jejích rytmů dýchat, aniž byste si to uvědomili. Ten, kdo tu hudbu pouští, ji vybírá a přehrává tak, že se rytmus vašeho dýchání mění a s ním i množství kyslíku, které vám proudí do mozku. Díky tomu zažíváte změněné stavy vědomí, ne nepodobné těm, které vyvolávají například halucinogenní drogy. Vše se ovšem děje jen pomocí té hudby, bez drog.

Probíhá to tak, že vždycky jeden člověk leží a dýchá podle hudby, druhý sedí vedle a dává na něj pozor. Trvá to několik hodin a na druhý den se pak dvojice vystřídá. V místnosti je takových dvojic víc a místy by to tam nezaujatému příchozímu připadalo jako někde v blázinci. Ti, kdo dýchají, někdy křičí, mluví podivnými jazyky, smějí se nebo pláčou, zažívají okamžiky nepoznaného štěstí i hluboké propasti bolesti či smutku. Jak hudba postupně doznívá, utichají i nevšední prožitky a člověk má dost klidu na to, aby se zase vrátil do reality a vše, čím zrovna prošel, si nějak zpracoval. Popovídal si o tom, zaznamenal vzpomínky, nakreslil si obrázek a podobně.

Já měl to štěstí, že se mi při dýchání dostavovaly krásné vize a obrazy, opravdu to byla nádhera. Zažil jsem ovšem výjimečnou zkušenost i jako přísedící. Seděl jsem u jedné dýchající slečny, říkáme jí třeba Lenka. Ta během dýchání hodně plakala a po jeho skončení jsme si povídali o tom, co zažívala. Prodýchala se do doby, kdy byla ještě sotva počatým embryem v těle mámy a vyslechla si rozhovor svých rodičů, během kterého otec na její matku naléhal, aby šla na potrat. Ta se ale tenkrát ubránila a odmítla to. Lenka byla z toho zážitku dost otřesená a podle ní by to vysvětlovalo, proč ke svému tátovi nemá moc vřelý vztah, nerozumí si s ním a ani ho vlastně jako dcera nemá moc ráda.

Po návratu domů a po nějakém čase se rodičů na ten jejich tehdejší rozhovor přeptala. A teď se podržte, proběhl přesně tak, jak jej během onoho holotropního dýchání vyslechla, slovo od slova!

Mluví o potratu, kterému se také dnes také říká tzv. „přerušení těhotenství“. Jaképak přerušení? Když se něco přeruší, tak se to dá obvykle zase spustit, obnovit, což v tomto případě není možné. Lenky zážitek dokazuje, že zárodek v těle matky není jen nějakým shlukem buněk, který se dá libovolně podle přání rodičů buď donosit, anebo odložit. Nikoliv, už jde o člověka, který dokáže vnímat, co se kolem něj děje, něco z toho si pamatovat a jak vidíme i později vybavit, byť prostřednictvím ne zrovna všedního postupu. Je zřejmé, že potrat není žádným „přerušením“, a pomíne-li zákroky ze zdravotních důvodů, ohrožujících život matky, tak ten, kdo na potrat myslí, v podstatě uvažuje o vraždě. A teď se vás zeptám, jakou úctou můžete prokazovat svému otci jako svému vlastnímu vrahovi?

Budete překvapeni, ale i to je možné, o čemž svědčí příběh z 11. kapitoly knihy Soudců, uvedený ve verších 29–40:

Tu spočinul na Jiftáchovi duch Hospodinův a on táhl Gileádem a Manasesem do Mispy gileádské a z Mispy gileádské táhl proti Amónovcům. Jiftách složil Hospodinu slib: "Vydáš-li mi Amónovce opravdu do rukou, ten, kdo mi vyjde naproti z vrat mého domu, až se budu vracet v pokoji od Amónovců, bude patřit Hospodinu a toho obětují v zápalnou oběť." Nato táhl Jiftách do boje proti Amónovcům a Hospodin mu je vydal do rukou. Připravil jim zdrcující porážku mezi Aróerem a cestou do Minítu a až po Ábel-keramím, totiž dvaceti městům. Tak byli Amónovci před syny Izraele pokořeni. Když přicházel Jiftách do Mispy ke svému domu, hle, vychází mu naproti s bubínky a s tancem jeho dcera. Měl jenom tu jedinou, kromě ní neměl syna ani dceru. Jak ji uviděl, roztrhl své roucho a zvolal:

"Ach, má dceru, srazilas mě do prachu, uvrhla jsi mě do zkázy! Zavázal jsem se svými ústy Hospodinu a nemohu to vzít zpět." Ona mu odpověděla: "Můj otče, když ses svými ústy zavázal Hospodinu, učíš se mnou, co jsi vyřkl, za to, co Hospodin pro tebe učinil, abys mohl vykonat pomstu nad svými nepřáteli, nad Amónovci." Požádala pak svého otce: "Nechť je mi dovoleno toto: Ponech mi dva měsíce. Ráda bych odešla do hor a oplakávala se svými družkami své panenství." On jí řekl: "Jdi." Propustil ji na dva měsíce a ona odešla se svými družkami, aby na horách oplakávala své panenství. Po uplynutí dvou měsíců se vrátila k otci a on splnil slib, který o ní učinil. Muže nepoznala. V Izraeli se pak stalo zvykem, že izraelské dívky vycházejí rok co rok po čtyři dny v roce opěvovat dceru Jiftácha Gileádského. Sd 11, 29–40

Zde ale někteří vykladači hrůzu této biblické pasáže změkčují odkazem na jiný možný výklad, neboť podle nich se dá ve 31. verši spojka „A“ z hebrejštiny přeložit i jako spojka „NEBO“, pak by 31. verš zněl následovně: „...ten, kdo mi vyjde naproti z vrat mého domu, až se budu vracet v pokoji od Amónovců, bude patřit Hospodinu nebo ho obětují v zápalnou oběť.“ V takovém případě by Jiftáchova dcera neshořela jako zápalná oběť, nýbrž do konce života sloužila Bohu, aniž by biblicky řečeno „poznala“ muže a tím pádem zůstal udatný Jiftách bez vnoučat a jeho rod nepokračoval. To by víc odpovídalo skutečnosti, že Bůh lidské oběti nejen nevyžaduje, nýbrž je vyloženě zakazuje, což například v 18. kapitole třetí knihy Mojžíšovy potvrzuje verš 20 či verše 2–5 v kapitole 20.

Každopádně Jiftáchův slib Hospodinu nebyl zrovna uvážený, jeho dcera si mohla říci: „Ten můj táta je ale blázen, jak se k něčemu takovému mohl zavázat?“ Ale neudělala to, a díky tomu u ní vidíme přímo ukázkový příklad úcty k otci, když mu odpovídá: „Můj otče, když ses svými ústy zavázal Hospodinu, učíš se mnou, co jsi vyřkl, za to, co Hospodin pro tebe učinil, abys mohl vykonat pomstu nad svými nepřáteli, nad Amónovci.“ To mu řekla, i když jí otcův závazek rozhodně nepřinesl nic dobrého. Ale ona úcta k otci pro ni znamenala víc, než cokoli jiného, víc, než její vlastní život.

Mnohem známější příběh o obětování dítěte vlastním otcem je uveden v 22. kapitole první knihy Mojžíšovy, verše 1–13 včetně: *Po těch událostech chtěl Bůh Abrahama vyzkoušet. Řekl mu: "Abrahame!" Ten odpověděl: "Tu jsem." A Bůh řekl: "Vezmi svého jediného syna Izáka, kterého miluješ, odejdi do země Mórija a tam ho obětuj jako oběť zápalnou na jedné hoře, o níž ti povím!" Za časného jitra osedlal tedy Abraham osla, vzal s sebou dva své služebníky a svého syna Izáka, našťípál dříví k zápalné oběti a vydal se k místu, o němž mu Bůh pověděl. Když se Abraham třetího dne rozhlédl a spatřil v dálce to místo, řekl služebníkům: "Počkejte tu s oslem, já s chlapcem půjdeme dále, vzdáme poctu Bohu a pak se k vám vrátíme." Abraham vzal dříví k oběti zápalné a vložil je na svého syna Izáka; sám vzal oheň a obětní nůž. A šli oba pospolu. Tu Izák svého otce Abrahama oslovil: "Otče!" Ten odpověděl: "Copak, můj synu?" Izák se otázal: "Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?" Nato Abraham řekl: "Můj synu, Bůh sám si vyhlédne beránka k oběti zápalné." A šli oba spolu dál. Když přišli na místo, o němž mu Bůh pověděl, vybudoval tam Abraham oltář, narovnal dříví, svázal svého syna Izáka do kozelce a položil ho na oltář, nahoru na dříví. I vztáhl Abraham ruku po obětním noži, aby svého syna zabil jako obětního beránka. Vtom na něho z nebe volá Hospodinův posel: "Abrahame, Abrahame!" Ten odpověděl: "Tu jsem." A posel řekl: "Nevztahuj na chlapce ruku, nic mu nedělej! Právě teď jsem poznal, že jsi bohabojný, neboť jsi mi neodepřel svého jediného syna." Abraham se rozhlédl a viděl, že vzadu je beran, který uvízl svými rohy v houští. Šel tedy, vzal berana a obětoval jej v zápalnou oběť místo svého syna. Gn 22, 1–13*

Při výkladech se většinou zdůrazňuje oddanost Abrahamova, který byl připraven obětovat Bohu to nejcennější, co měl, svého jediného syna. Zkusil se ale někdo podívat na stejný příběh z pohledu Izáka?

Mezi příběhy s Jiftáchovou dcerou a Izákem je jeden zásadní rozdíl. Jiftáchova dcera věděla, proč má být Bohu obětována. Izák nikoliv, což je jasné z jeho otázky, kterou pokládá svému otci cestou k obětišti Mórija: „Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?“ a nedlouho poté už mu musí být jasné, jak všechno dopadne. Jeho otec vybuduje oltář, narovná dříví, jeho sváže do kozelce, položí na oltář a vytáhne nůž, aby jej podřízнул. Izák vůbec netuší proč a co si o tom všem má chudák myslet? Velice dobře si dokážu představit, jak musel být zmatený. Možná se v tu chvíli sám sebe ptal, co otci nebo Bohu provedl, co udělal tak špatného, že si zaslouží smrt? Tápe a vypadá to tak, že plný pochybností otcovou rukou zemře, aniž by se to dozvěděl.

Naštěstí pro něj není tahle chvíle nijak dlouhá. Ozývá se hlas Hospodinova posla, který Abrahamovu ruku s nožem v poslední chvíli zadrží a nejen Abraham, ale s ním i Izák se dozvídají vysvětlení celé téhle dramatické události. Oba zjišťují, že Bůh Abrahama jenom zkoušel. Izák poznává, že mu život zachránil Bůh, kdyby nezasáhl, tak by jej otec podřízнул jako obětního beránka.

Nabízí se otázka, čím se Abraham lišil od jiných lidí, žijících v jeho okolí, kteří děti kulticky obětovali? Jedině tím, že uvěřil tomu správnému Bohu, který na rozdíl od okolních model nakonec tuto oběť nevyžadoval a Abrahama na poslední chvíli před vykonáním popravy vlastního syna zastavil. Ničím jiným. Izák si uvědomuje, že člověk je

schopen zabít druhého člověka, dokonce i jediného syna ze své manželky, že život dává a zachraňuje Bůh, a to je první Izákův poznatek.

Izák společně s Abrahamem slyší i následující zaslíbení, obsažené ve verších 16 až 18 22. kapitoly:

"Přisáhl jsem při sobě, je výrok Hospodinův, protože jsi to učinil a neodepřel jsi mi svého jediného syna, jistotně ti požehnám a tvé potomstvo jistotně rozmnožím jako nebeské hvězdy a jako písek na mořském břehu. Tvé potomstvo obdrží bránu svých nepřátel a ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu." Gn 22, 16–18

Udělené požehnání sdělené hlasem Hospodina posla je druhým Izákovým poznatkem.

Nebyla to krutost či zlý úmysl otcův, nýbrž nesmírně těžká zkouška, ve které Abraham obstál, a díky tomu obdržel velkorysé zaslíbení, jehož je Izák ústřední součástí. Izák na příkladu svého otce vidí, že naprostá poslušnost Bohu, tomu Bohu, který jeho otce vystavil takové zkoušce a přímo jemu zachránil život, vede k obrovskému požehnání. A to je třetí zásadní poznatek.

Místo smrti radost a požehnání, myslím, že pak už Abraham Izákovi ani nic vysvětlovat nemusel. Na základě onoho poznání musel Izák sám dobře pochopit, proč se všechno takhle událo. Na prvním místě je poznání, a teprve z něj vychází pochopení.

Vše, o čem jsem teď hovořil, se mě nějak osobně týkalo. Ani to sezení u holotropně dýchající Lenky nebyla náhoda. Tehdy jsem si uvědomil, že jsem také nikdy neměl úplně vřelý vztah k tátovi, něco jakoby bylo vždycky špatně. Tou dobou už můj táta nežil, tak jsem se zeptal mámy, a ta mi potvrdila, že si táta také přál, aby se mnou šla na potrat. Jak vidíte nešla, a proto tady sedím a povídám vám o tom.

Také mě celý život provázel určitý stín odcizení, odtazitosti, někdy jsem se cítil jako zbytečný, přebývajícím či překážejícím tvor, který k ničemu není a pro nic dobrého se nehodí. Tohle se vám zažere někam dovnitř a vězí to tam tak hluboko, že vám to dokáže znepříjemňovat život i léta po smrti otce, který si ten potrat tenkrát přál. Jsou okamžiky, kdy si sám sebe nevážíte, pochybujete o sobě i o všem co děláte, nevěříte si a nejraději byste si někam zalezli, aby vás nikdo neviděl. A tohle si s sebou vláčíte pořád, i když víte, že jde o zbytečné závaží, které je těžké a jeho nošení působí bolest.

Moje odtazitost vyvrcholila v době puberty, kdy jsem šel raději na střední zemědělskou školu do Mladé Boleslavi, abych se dostal na internát, pryč, co nejdál z domova. Pak se to z vnějšího pohledu začalo otáčet a vztahy s tátou zlepšovat. Na střední mi to šlo dobře, že jsem se i přes různé průšvihy dokázal dostat i na vysokou školu a dokončit ji. Táta byl na mojí promoci opravdu šťastný, byl hrdý na to, že jeho syn dokázal totéž, co syn jeho bratra, taky úspěšně dokončil vysokou školu a stal se inženýrem. A co teprve, když se mi podařilo dostat na praxi do Ameriky, tím jsem vlastně splnil to, o čem on sám kdysi snil. Jenže tím to skončilo, z Ameriky jsem musel odjet o něco dřív, na tátův pohřeb.

Samozřejmě jsem si během let uvědomoval, co všechno jsem dělal špatně, a že jsem měl vlastně dobré rodiče, kteří mě vychovávali nejlépe, jak uměli, a ani přitom nenapáchali žádné rozsáhlé škody. Rodiče, kteří se o mě starali a podporovali mě i ve studiu na vejšce. Přesto ve mě pořád zůstával vězet onen osten přebytnosti, který občas pořádně bodnul. a než se rána z něj zahojila, začala pěkně mokvat a hnisat.

Jak to bylo u toho Izáka? Nejdříve poznání, a pak pochopení. Začal jsem si řadit argumenty na tátovu obhajobu, jako jeho advokát u soudu, kterému sám předsedám.

1) Táta ono embryo, kterého se chtěl zbavit, za člověka nepovažoval. Byl z vesnice, kde se přebytná slepá kořata hned po narození běžně topila.

2) Sám byl mladším bratrem, a tudíž si jeho roli zažil. Možná nechtěl, abych musel podobné zkušenosti také čelit. Jako mladší bratr se pořád snažil dohnat a trumfnout toho staršího, byť je to téměř nemožné, a jako mladší bratr v rodině statkáře, majitele hospody a vedoucího Sokola na rozdíl od svého staršího bráchy kvůli komunistům nesměl jít na školu, nýbrž jenom do učení, a to navíc ještě v úplně jiném oboru, než v tom, který jej bavil – musel se vyučit prodavačem, i když byl v té době nadšencem v oboru elektrotechniky. Není vyloučeno, že se bál, aby mě jednou nepotkalo to samé.

3) V roce 1968, kdy k nám přitáhli Rusové a další „přátelé“ s tanky, chtěl táta i s rodinou emigrovat do zahraničí. S dalším dítětem na cestě se rodiče začali bát a útěk za hranice neuskutečnili. Otec mi tohle mohl přičítat a mít mi to za zlé.

Těch poznatků by možná mohlo být víc, ale mě stačily tyhle tři. Možná jsou to pomýlené argumenty, ale sám si pamatuji, jak špatně a na základě jakých kravin jsem se kolikrát sám rozhodoval. Z toho všeho se dostavilo jakési pochopení situace nebo možná lépe řečeno určitý nadhled. Najednou jsem tátu viděl v trochu jiném světle, vynořovalo se mi, jak se o nás všemožně staral, jak nás zabezpečoval, hleděl na to, abychom se měli dobře, pěkně bydleli, abychom uměli jezdit na kole, plavat i lyžovat, jak nás bral v létě i v zimě na dovolenou, jak se nás s přiměřenou přísností snažil dobře vychovat, jak dokázal být štedrý, a přitom nám nic nedával zadarmo, či jak byl úspěšný ve své práci a podobně. Předtím jsem měl všechny tyhle věci zastíněné onou výčitkou, oním potratovým ostnem.

Navíc jsem uvěřil v Boha a dostal se do úplně jiné situace. V Bohu jsem poznal Otce, který je opravdu dokonalý a nikdy mě nezklamal...

Osten se vzájemným působením všech zmiňovaných okolností nejdřív postupně ztupil, a pak se zlomil, přestal existovat. Nedovedete si představit, jak se člověku uleví, když se všeho toho haraburdí výčitek zbaví a dokáže se na svého otce poprvé podívat s úctou, k níž se nemusí nutit, poprvé na něj vzpomínat s láskou a pochopením v srdci. To je nádhera, to je najednou svoboda, je vám lehké, jako byste byli schopni létat. Právě takovouhle svobodu dává člověku Bůh, náš pravý otec, který nechce, abychom byli otroky výčitek.

Také jsem si uvědomil, jak je vše provázané. Chybí-li člověku úcta k rodičům, nemůže si vážit ani sám sebe. A naopak – nemá-li se rád, jak může mít rád rodiče, což je nevyhnutelnou podmínkou úcty k nim, má-li vycházet ze srdce. A nemám-li rád sebe či rodiče, jak můžu mít rád někoho dalšího? Jak můžu milovat?

O Abrahamovi, o kterém jsme již hovořili, se dočteme i v Novém zákoně:

Apoštol Pavel se v 1. verši 4. kapitoly listu Římanům ptá: „*Co tedy řekneme o Abrahamovi, našem tělesném praotci?*“

A v třetím a šestnáctém verši stejné kapitoly si sám odpovídá: „*Uvěřil Abraham Bohu, a bylo mu to počítáno za spravedlnost.*“ ... „*Proto mluvíme o spravedlnosti z víry, aby bylo jasné, že je to spravedlnost z milosti. Tak zůstane v platnosti zaslíbení dané veškerému potomstvu Abrahamovu – nejen těm, kdo stavějí na zákoně, ale i těm, kdo následují Abrahama vírou. On je otcem nás všech...*“

Z hlediska víry určitě ano, odvážil se uvěřit Bohu, a proto je otcem nás všech, v tom má apoštol Pavel pravdu, ale nejsem si úplně jistý, jestli byste si ho přáli i jako tátu rodiny, jejíž idylka byla jeho jednáním či naopak nečinností několikrát vážně narušena, o tom by mohl vyprávět nejenom Izák, ale třeba i Sára nebo Hagar. *Sáraj, žena Abramova, mu nerodila. Měla egyptskou otrokyni, která se jmenovala Hagar. Jednou řekla Sáraj Abramovi: "Hle, Hospodin mi nedopřál, abych rodila, vejdi tedy k mé otrokyni, snad budu mít syna z ní." Abram Sárajiny rady uposlechl. Vzala tedy Abramova žena Sáraj svou otrokyni, Hagaru egyptskou, deset let po tom, co se Abram usadil v kenaanské zemi, a dala ji svému muži Abramovi za ženu. I vešel k Hagarě a ona otěhotněla. Když viděla, že je těhotná, přestala si své paní vážit. Tu řekla Sáraj Abramovi: "Mé příkoří musíš odčinit. Sama jsem ti dala svoji otrokyni do náruče, ale ona, jakmile uviděla, že je těhotná, přestala si mě vážit. Ať mezi mnou a tebou rozsoudí Hospodin." Abram Sáraji odpověděl: "Hle, otrokyně je v tvých rukou, nalož s ní, jak uznáš za dobré." Od té doby jí Sáraj pokořovala tak, že Hagar od ní uprchla. Nalezl ji Hospodinův posel ve stepi nad pramenem vody, nad pramenem při cestě do Šúru, a otázal se jí: "Hagar, otrokyně Sáraje, odkud jsi přišla a kam jdeš?" Odpověděla: "Prchám od své paní Sáraje." Hospodinův posel jí řekl: "Navrať se ke své paní a pokoř se pod její ruku."*

Byl to Hospodin, nikoliv Abraham, kdo zde zasáhl. A nezůstalo jen u jednoho zásahu, aby Hagara s Izmaelem přežila, musel jim pomoci i podruhé, když se Sáře narodil Izák a Abraham kvůli Sáře propustil Hagaru i s Izmaelem do Beeršebské stepi, jak se dočteme v 21. kapitole první knihy Mojžíšovy ve verších 9.–21.: *Sára však viděla, že syn, jehož Abrahamovi porodila Hagar egyptská, je poštívač. Řekla Abrahamovi: "Zapud' tu otrokyni i jejího syna! Přece nebude syn té otrokyně dědicem spolu s mým synem Izákem." Ale Abraham se tím velmi trápil; vždyť šlo o jeho syna. Bůh však Abrahamovi řekl: "Netrap se pro chlapce a pro tu otrokyni; poslechni Sáru ve všem, co ti říká, neboť tvé potomstvo bude povoláno z Izáka. Učiním však národ i ze syna otrokyně, neboť také on je tvým potomkem." Za časného jitra vzal Abraham chléb a měch vody a dal Hagarě. Vložil jí dítě na ramena a propustil ji. Šla a bloudila po Beeršebské stepi. Když voda v měchu došla, odložila dítě pod jedním křoviskem. Odešla a usedla opodál, co by lukem dostřelil, neboť si řekla: "Nemohu se dívat, jak dítě umírá." Usedla tam, zaúpěla a rozplakala se. Bůh uslyšel hlas chlapce a Boží posel z nebe zavolal na Hagaru. Pravil jí: "Co je ti, Hagar? Neboj se! Bůh slyšel hlas chlapce na tom místě, kde je. Vstaň, vezmi chlapce a pečuj o něj, já z něho učiním veliký národ." Tu jí Bůh otevřel oči a ona spatřila studni s vodou. Šla, naplnila měch vodou a dala chlapci napít. A Bůh byl s chlapcem. Když vyrostl, usadil se ve stepi a stal se lučištníkem. Usadil se v Páranské stepi a jeho matka mu dala ženu z egyptské země. Gn 21, 9–21*

V 11. verši čteme: „*Ale Abraham se tím velmi trápil; vždyť šlo o jeho syna.*“ K tomu by šlo dodat, že si Abraham svoje trápení přivodil sám, podobně jako každý, kdo naruší rodinné vztahy tím, že si něco začne s někým jiným neboli lidově řečeno „zahýbá“, přestože to tenkrát bylo na popud jeho vlastní ženy Sáry.

Dobře, už si z rodinných trampot praotce Abrahama přestanu utahovat. On je naším otcem z hlediska víry, není dokonalý, jako nikdo z nás není dokonalý. Budeme-li chtít najít chyby u našich rodičů, tak je najdeme. Všude, v každé rodině. Ale proč bychom to dělali? To po nás nikdo nechce, naopak naším úkolem je rodičům prokazovat úctu, i přes všechny jejich chyby a nedostatky. Z vlastní nedávné zkušenosti vím, že to jde a člověk se k tomu nemusí nijak nutit. Pocit, kdy ona úcta prýští sama přímo ze srdce a vzpomínky na rodiče člověka těší, je úžasný a skýtá skutečnou, hlubokou radost.

Pro toho, kdo hledá onu dokonalost, mám také jednu radu – dokonalost najdete jedině u našeho skutečného otce, u Boha. Vždyť jakou modlitbou se nejčastěji modlíme? A jaká jsou její první dvě slova? „**Otče náš...**“

Připravil Pavel Pánek

O modlitbě

Téma modlitby dnes pojednávám v rámci tématu „Praktické aspekty křesťanského života“, přičemž důraz kladu spíš na druhou polovinu. Pociťuju totiž, že modlitba je jedna ze základních věcí, která dělá život křesťanským.

Sama za sebe v současné době vnímám modlitbu, tedy (snahu o) rozhovor/setkání... s Bohem (všechna tahle slova jsou trochu zavádějící: pořád je dobré mít na mysli, jak ta Boží slova k Jobovi: *Kde jsi byl, když jsem tvořil Jitřenku*, a že se tedy nesetkáváme s kamarádem na kafe) jako nejjintimnější formu takového setkání. Nepochybuju, že se děje i v mnoha jiných způsobech – počínaje zážitky v přírodě až po události v církvi, ale tam to vnímám víc „vírou“ (tedy podle listu Židům 11 jako „*spolehnutí se na to, co nevidíme*“), kdežto v modlitbě to zažívám víc teď.

Na rozdíl od více programů, kde jsme se modlitbě věnovali z pohledu biblických textů – které, jak se domnívám, většina z nás zná – dnes chci mluvit o praktické, nebo řekněme metodické stránce. Je možné, že pro některé z vás bude to, co říkám, „dělání vědy“ z náramně jednoduché věci: Co jednoduššího by mohlo být, než obracet se k Bohu, pokud v Něj věřím. Moje zkušenost jako dospělého konvertity ale je, že zatímco v některých jiných oblastech víry mám určitou dětskou jednoduchost, v případě modlitby takový dětsky jednoduchý přístup nefunguje.

Propůjčuju svůj hlas C. S. Lewisovi (1898–1963), profesoru středověké literatury na Oxfordu, a zejména jednomu z nejúspěšnějších křesťanských apologetů (Letopisy Narnie, K jádru křesťanství, Rady zkušeného d'ábla...), který modlitbě věnoval knihu *Dopisy Malcolmovi*.

„Přípravný“ oddíl: modlitby liturgické (třeba kající „Bože, Otče všemocný...“) a jiné modlitby předem napsané. Já osobně je kromě liturgie neužívám, ale vím, že pro některé lidi (a některé konfese) jsou důležité. Pro sebe vidím jejich přínos ve dvou oblastech. Tou první je to, že udržuje – Lewisovými slovy – ve styku se zdravou naukou, včetně modlitebních témat (že nezabředám do toho, co leží na srdci jenom mně). Druhou předností hotových modliteb je, že mi připomínají, že jsem – slovy listu Židům (12. kap) – součástí oblaku/ zástupu svědků, kteří mě povzbuzují, abych vytrvala v běhu s pohledem upřeným na Ježíše (např. naše přímluvné *Kyrie elejson*, *Gospodí pomiluj*...). Jistěže se při fixovaných modlitbách nabízí určité nebezpečí zmechanizování, ale třeba při Otčenáši lze rozeznat celé spektrum toho, čemu muzikanti nebo akustici říkají alikvótní tóny, které dodávají každému tónu konkrétní barvu. A tak při „chléb náš vezdejší“ si uvědomuju, co to znamená pro mne, stejně jako při „odpusť nám naše viny – a jakož i my odpouštíme“.

To hlavní, o čem chci mluvit, jsou osobní modlitby. Většinou do téhle oblasti vstupujeme prosebnými modlitbami (Lewis o nich říká, že jsou turniketem k vyšším formám modliteb – 97); dokonce bych řekla, že pro mnoho lidí jsou jakýmsi synonymem modliteb – a zároveň se u něj zadržávají. Ten relativně nejmenší problém je třeba v listu Filipským: „*oznamujte své žádosti Bohu*“ (Fil 4,7; v českém překladu „*předkládejte*“). Leckomu přijde trochu divné, že má vševědoucímu Bohu oznamovat, co potřebuje. Na druhé straně někteří modlitebníci zaměňují své prosby za dramaturgii řešení, které má Bůh zvolit. Jak „já s CSL“ ale rozumíme téhle situaci/tomuhle verši: je to vlastně začátek mého vztahu k Bohu: já, která s ním teď chci vstoupit do vztahu, mu odhaluju svoji duši v té situaci, v jaké je. (*Vždyť ani nevíte, za co se modlit, ale Duch za vás lká... Ř 8, 26*). Mně osobně se obvykle stává, že když začnu popisovat Bohu, o co jde, velice brzo si uvědomím, že to možná nevidím dobře, a prostě změním svoje „*lkání*“ v něco jako „*Ty víš, jak to je.*“

Proto mě netrápí to, co zmiňují někdy lidé: Nakolik musí být moje potřeby důležité, abych kvůli nim obtěžovala Boha. Podle mého je to jednoduché: je-li modlitba formou mého „odhalení“, pak žádná modlitba není irelevantní. Tedy (slovy CSL): Nemá cenu žádat Boha s falešnou upřímností o A, když celou duší toužíme po B.“ (26) A navíc: pokud se na Boha nebudeme obracet s drobnostmi, zdá se málo pravděpodobné, že se naučíme se na něj obracet v případech, že to pak budeme opravdu potřebovat.

A proto je také pro mne opravdu snadné, vlastně nejen snadné, ale úlevné přijmout getsemanské „*ne jak já chci, ale jak Ty.*“

Tohle je jeden modus, s nímž se v NZ setkáváme ohledně modliteb. Ten druhý je u Mk 11, 24 – a představuje větší oříšek než to, že máme vševědoucímu Bohu sdělovat své problémy. Píše se tu totiž, že o cokoli požádáme s vírou, že to dostaneme, tak to také dostaneme. CSL věnuje téhle problematice dvě a půl hutné kapitoly. Jednak píše o tom, že většina z nás nemá tak neochvějnou víru (jak v důsledku zkušeností, že se to prostě někdy nestane, tak proto, že známe Ježíšova slova v Getsemane). Jinými slovy říká, že tohle je pravda pro velmi pokročilé žáky – a to pro ty, kteří fungují jako Boží spolupracovníci a požadují, co je třeba pro společné dílo. Pro většinu z nás platí Getsemanský modus.

To, co by mohlo znít jako vytáčení se před nesplněnými prosbami, a tudíž jako usvědčení z naší nevíry, ale není to nejdůležitější ohledně přímluvných modliteb. To opravdu nejdůležitější jsem už vlastně řekla: podle mého (i Lewisova) názoru v nich jde v první řadě o to, „*dostat se do styku s Bohem*“ – nebo jakkoli jinak řečeno (CSL používá na jednom místě formulaci „*Ať mluví moje skutečné já k Tvému skutečnému Ty*“; slova jsou jen velmi neobratný nástroj). Sama jsem víckrát zažila tehdy, když jsem se za něco dlouho a velmi naléhavě přimlouvala, že se postupně modlitba stala jenom vyléváním bolesti, strachu... před Bohem. A pak už jsem věděla, že Bůh to ví – a že s tím naloží nejlíp. A tahle zkušenost je ta ZDALEKA hlavní.

Nicméně pořád tu zbývá ta otázka naplnění modliteb. Myslím, že všichni s tím máme četné zkušenosti: za něco se modlíme, a ono se to stane. Pro mnoho lidí je to dokonce podstatný důkaz víry. CSL velice vehementně bojuje proti tomu, abychom předpokládali takové kauzální spojení: já se pomodlím, Bůh to udělá. Chce, abychom modlitbu chápali jako společnou věc Boha a člověka. Podobný případ je kupříkladu ve *Fp 2,12–13*: „*s bázní a chvěním uvádějte ve skutek své spasení. Neboť je to Bůh, který ve vás působí, že chcete i činíte, co se mu líbí*“. Bůh něco chce a působí, ovšem mně je řečeno, abych to uváděla ve skutek. A tak při modlitbách oba – člověk i Bůh – spolutvoří realitu světa – tu realitu, která je od věčnosti (CSL: „*Naše modlitby a další svobodné skutky jsou nám známy až v okamžiku, kdy je konáme. V partituře velké symfonie jsou ale od věčnosti*“) – a obsahuje jak splněné, tak nesplněné modlitby. A ostatně upozorňuje na to, že některé překlady používají případnější výraz „*vyslyšené*“, a že Bůh slyší všechny. Znovu tedy: to hlavní je upevnění se ve vědomí, že nás Bůh slyší a že my se můžeme spolehnout na to, jak naloží s našimi touhami, břemeny, strachy...

Ve chvíli, kdy máme tuhle zkušenost – že totiž není hlavní, jestli se splnilo to, za co jsme škemrali, nebo ne, že hlavní je naše setkání s Bohem v Jeho majestátu i v intimitě – už jsme prošli oním turniketem přímluvných modliteb k dalším formám, třeba chválám.

Lewis doporučuje jednoduchou zásadu: „*začni tam, kde jsi*“, tedy chválou za to, co bezprostředně zažíváme. Zážitky (slasti) jsou přímým odleskem Boží slávy: Bůh jakoby říká „*Tohle jsem pro tebe uchystal*“. A naše vděčnost volá: Jak dobrý je Bůh. V tomhle vědomí pak můžeme zažívat každé potěšení jako Boží vzkaz (samozřejmě s filtrem zvážení, jestli takové potěšení není způsobeno nedovoleným počínáním).

Jistěže hrozí určité nebezpečí, že člověk nebude přijímat zážitky vděčně, ale bude k nim přistupovat s nárokem „*Opakovat!*“ Je tedy potřeba si uvědomovat Původce. Pro mne – protože nemám v podstatě sklony k hédonismu – to není moc těžké. Pro hédoniky stojí za to se pokusit zkáznit.

V každém případě je zas vděčnost za malé zážitky jakýmsi nácvikem setkání s těmi velkými.

S tématem radostí a potěšení jsou – jak si umíte představit – těsně spjaty kajícné modlitby. Ty fungují na různých úrovních, počínaje „*Promiň, je mi to líto, už to neudělám*“ až po „*pokus obnovit nekonečně ceněný a zranitelný osobní vztah*“. Leckdo z nás zná znechucení při pohledu do vlastního nitra. CSL říká, že ho ten pohled „*vyučil soudností*“, ovšem polemizuje s některými náboženskými směry (puritanismem a předloni zmiňovanou „*zlou jeptiškou*“ Basileou Schlinkovou), které nabádají k tomu, abychom se pohledem na svou „*vnitřní a původní zkaženost*“ zabývali každodenně. Lewis jako protiargument uvádí novozákonní Ovoce Ducha (*lásku, radost, pokoj* ...), které se mu – i mně – zdá v přímém protikladu k takovému neustálému trápení se vlastní padlostí.

Kruh se uzavírá: dostáváme se k uctívání, u kterého je podle Lewise důležitý veřejný a společný úkon. Když si vzpomeneme na náš liturgický chvalozpěv Svatý, svatý, k němuž mají mnozí, nejen já, výhrady, možná trochu

váháme o přednosti onoho veřejného uctívání (které musí mít nějakou fixovanou formu, a ta se nám často nemusí líbit). Zkusme si ale představit jako skutečnost to, co říkají v římsko-katolické církvi: „*Se všemi anděly a svatými voláme*“ (a lze předpokládat, že andělé zpívají a i s námi budou zpívat nějaký povedenější Sanctus).

A ještě dodatek: nevím, jak vy, ale pro mne je modlitba namáhavá a snadno se od ní nechám odradit. (Vzpomínáte si zřejmě na *Rady*, kdy zkušený ďábel nabádá mladšího, jak rozptylovat „klientovu“ pozornost od modlitby – a že je to snadné.) Jako skvělou ale považuji Lewisovu instrukci: „*Své modlitby dnes musím vyslovit, ať se cítím zbožně nebo ne; ale je to stejné, jako když se učím gramatiku, abych mohl číst básníky. Školní dny jsou však, dej Bože, sečteny...Andělé nikdy nepoznali význam slova „měl bys“ a blažení zesnuli ho už dávno s radostí zapomněli.*“ A tak teď s námahou trénujeme setkání, které, jak věřím, nás čeká v takové plnosti, jakou si nikdo z nás neumí představit.

Připravila Zuzana Jurková